Van start met Windows XP

Het ABC van je best

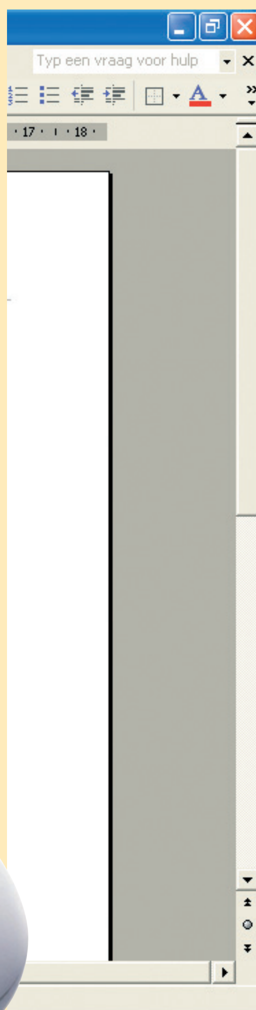
Elke computer werkt maar zodra er een besturingssysteem op staat, dat de interactie regelt tussen de machine en de mens. Tegenwoordig staat op elke nieuwe pc Windows XP als besturingssysteem, dus is het best wel handig als je je hiermee uit de slag kan trekken. Daarom overlopen we in deze cursus de belangrijkste dingen die je moet weten.

Jean koos voor deze cursus.

Van start

Je zit aan de computer, hij staat aan en wat nu? Als dit de eerste keer is dat je met Windows te maken krijgt, is het waarschijnlijk even wennen. Het eerste wat je op je scherm moet proberen te zoeken, is een klein pijltje. Dat pijltje is gekoppeld aan je muis. Je kan het dus verplaatsen door je muis te bewegen. Op je muis zitten meerdere knoppen en misschien ook een wieltje. De linkerknop en de rechterknop van je muis zijn het belangrijkst in Windows. Met de linkerknop kan je programma's opstarten, stukken gegevens selecteren, op knoppen (op je scherm) drukken, enzovoort. Als je op je rechtermuisknop drukt, krijg je een menu te zien dat afhankelijk is van waar je je precies bevindt in je programma. Dat noemen we contextgevoelig.
Zoals we al zeiden, hebben sommige muizen ook een wieltje. Door dit met je vinger te laten rollen, kan je in een lang document of op een lange website naar beneden en naar boven *scrollen* (de vaktaal vind je in het midden van dit nummer). Zo hoef je niet telkens met je muisaanwijzer naar de scrollbalk rechts van je scherm te gaan om er de balk naar beneden te schuiven.

Met een muiswieltje moet je niet meer eindeloos zitten scrollen.

Bestanden en mappen

Dingen die je op je computer bewaart, zoals bijvoorbeeld teksten of muziek, noemen we bestanden. Meestal worden die bestanden met gegevens op je harde schijf bewaard, maar het is ook mogelijk dat ze op een diskette of op een cd of *dvd* staan. Op je harde schijf worden die bestanden niet zomaar na elkaar bewaard. Ze komen terecht in mappen. Zo kan je later alles gemakkelijker terugvinden. Windows maakt zelf een aantal mappen aan en die laat je beter zoals ze zijn. Maar je kan natuurlijk zelf ook mappen maken en verwijderen, zodat je alles ordent naar jouw zin.
Weet je wat wel handig is? Maak zoveel mogelijk gebruik van de map MIJN DOCUMENTEN voor je bestanden, niet voor nieuwe software. Bijna alle Windows-software gebruikt die map als standaardmap om nieuwe documenten in op te slaan. Bovendien kan je zo ook snel een *back-up* maken, als je weet dat al je belangrijke documenten in die map zitten.

uringssysteem

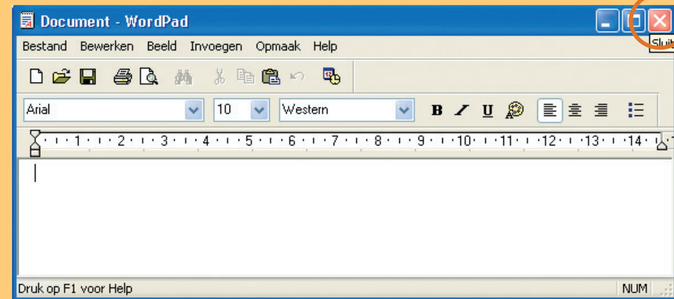
Kruisjes en vierkantjes

Als je links onderaan je beeldscherm kijkt, zie je daar een knop met START staan. Klik op die knop met je linkermuisknop. Beweeg nu met je muis naar de knop ALLE PROGRAMMA'S. Je zal zien dat er zich een tweede menu ontplooit. Daarin vind je alle programma's terug die op je computer staan. Beweeg nu nog een keer met je muis naar ACCESSOIRES en dan naar WORDPAD. Klik met je linkermuisknop op WORDPAD. Dat is een klein tekstverwerkingsprogramma dat altijd in Windows zit. Als we zeggen dat je ergens moet op klikken, bedoelen we altijd dat je moet klikken met je linkermuisknop, tenzij we iets anders zeggen (dan gaat het meestal over de rechtermuisknop).

Even door een paar menu's lopen en je eerste programma is opgestart.

Het programma WordPad is nu opgestart. Een aantal eigenschappen van WordPad kom je in elk Windows-programma tegen. Zo ook de drie belangrijke knoppen die we nu zullen bespreken. In de rechterbovenhoek van WordPad vind je in een rijtje drie kleine knopjes. Met de meest rechtse knop, het kruisje, kan je het programma weer sluiten als je klaar bent. Overigens kan je Windows altijd om uitleg vragen als je niet meer weet wat een knop betekent. Je houdt alleen even je muisaanwijzer stil boven de knop en er verschijnt een geel balkje met meer uitleg. Klik nu op het kruisje om WordPad te sluiten. Daarna start je het opnieuw op zoals we hierboven hebben uitgelegd.

Met één klik op het kruisje, sluit je elk programma in Windows.

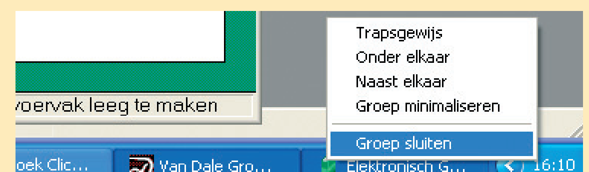
De knop met het vierkantje naast het kruisje kan twee gedaanten aannemen, afhankelijk van de toestand van het programmavenster. Als een programma niet schermvullend is, wordt het dat wel met een druk op deze knop. Dat noemen we maximaliseren. Zodra je het programmavenster hebt gemaximaliseerd, verandert het uitzicht van deze knop in twee vierkantjes over mekaar. Klik je dan opnieuw op deze knop, dan verandert je programmavenster terug naar zijn vorige grootte. In hetzelfde rijtje blijft er nog één knop over, die met een liggend streepje. Die knop kan je gebruiken om je venster te minimaliseren. Als je erop klikt gaat je venster als het ware liggen in de taakbalk onderaan je scherm. In die bewuste taakbalk vind je alle programma's die actief zijn. Klik je met de muisknop weer op de knop van WordPad in de taakbalk, dan wordt je venster weer gemaximaliseerd. Dat komt vooral van pas als je met verschillende programma's tegelijkertijd aan de slag bent.

Met de knop met het vierkantje zet je de schermen naar jouw hand.

Groep sluiten

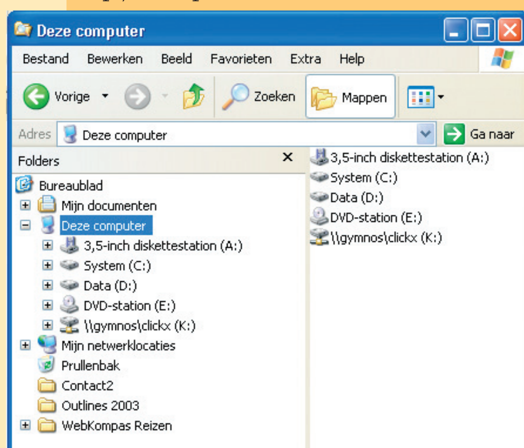
Erg handig aan Windows is dat je meerdere programma's tegelijk kan laten draaien en zo snel even over en weer kan wippen tussen een tekstverwerker en een multimediaspeler bijvoorbeeld. Al de verschillende programma's en mappen die je hebt openstaan, staan keurig naast mekaar in de taakbalk onderaan. Door op een van die balkjes te klikken, komt dat bepaalde programma of map op je scherm en kan je er in aan de slag. Maar stel dat je nu zo'n hele resem van die programma's hebt openstaan, en je moet plots snel weg? Moet je ze dan een voor een aanklikken en sluiten? Veel handiger is het om ze allemaal tegelijk dicht te doen natuurlijk. Dat doe je door de CTRL-toets op je toetsenbord ingedrukt te houden terwijl je alle balkjes in je taakbalk aanklikt. Je zal zien dat ze een beetje van kleur veranderen. Klik nu met je rechtermuisknop op een van die balken en kies voor GROEP SLUITEN. Wil je enkel maar zien wat er op je bureaublad staat en mogen de programma's rustig verder draaien dan kan je in dit snelmenu kiezen voor GROEP MINIMALISEREN.

Snel eventjes je bureaublad opruimen. Als dat in het echt ook maar kon!

Oefening baart kunst

We gaan nu een beetje oefenen in het werken met al die mappen en bestanden. Daarvoor gebruiken we de Windows Verkenner. Die start je op door op de knop **START** te klikken en daarna je muispijl naar de knop **ALLE PROGRAMMA'S** te bewegen. Ga dan naar **BUREAU-ACCESSOIRES** en klik dan op **WINDOWS VERKENNER**. In dat programma krijg je een overzicht van alles wat er op je computer te vinden is.

De Windows Verkenner biedt je een mooi overzicht van wat er allemaal op je computer staat.

Zoek nu in de linkerkolom naar het item **DEZE COMPUTER**. Klik even op het plusteken dat juist vóór Deze computer staat. Je zal zien dat er een lijstje wordt geopend. Daarin vind je alle mappen terug die onder Deze computer gerangschikt staan. Klik nu ook een keer op het plusteken voor de letter **C**. Het is mogelijk dat daar bij jou **LOKAAL STATION (C:)** staat, dat maakt niet uit. Die C: is de schijfletter die wijst op de harde schijf.

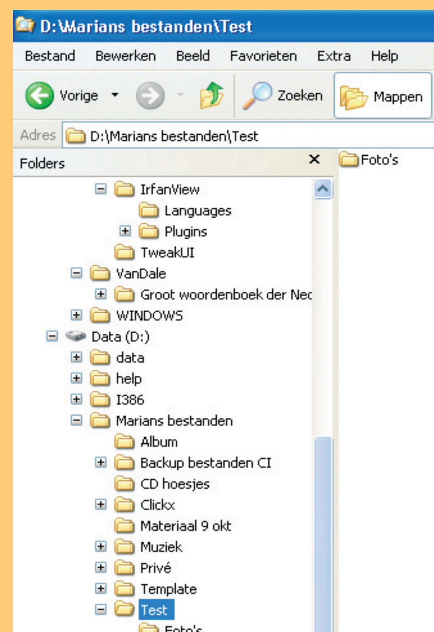
Je ziet nu ook alle onderliggende mappen van C: staan. Als er een plusteken staat, wil dat zeggen dat er nog onderliggende mappen of documenten in de bewuste map verborgen zitten. Die noemen we submappen. Als je nu in de linkerkolom op een map klikt, krijg je in de rechterkolom te zien wat er in die map zit. Je zal zien dat een bestandsnaam heel vaak gevolgd wordt door een punt en drie letters. Die drie letters noemen we de *extensie*. Door die extensie weet Windows om wat voor soort bestand het gaat: zo staat .doc bijvoorbeeld voor een Word-bestand, *.mp3* voor een muziekbestand, enzovoort. Windows weet ook wat voor programma bij welk bestand hoort. Als je dus zou dubbelklikken op een bestand waar achteraan .doc achterstaat, dan zal Windows automatisch Word opstarten en het bestand daarin tonen.

In onze Windows Verkenner staat bijvoorbeeld een map **TEST**. Daarin gaan we nu een submap maken met de naam **FOTO'S**. Daarvoor klik je allereerst in de linkerkolom op de map **TEST**, dan ga je bovenaan klikken op het menu **BESTAND**. Daarin kies je voor **NIEUW** en dan voor map.

In je rechterkolom zie je nu een map verschijnen met de naam **NIEUWE MAP**. Klik hierop met je rechtermuisknop. In het snelmenu dat verschijnt, ga je naar **NAAM WIJZIGEN**. Nu kan je de naam veranderen naar **FOTO'S**. Je sluit af met een druk op de **ENTER**-toets. Heb je ook opgemerkt dat er in de linkerkolom voor de map Test een plusteken verschenen is? Zodra je daarop klikt, verschijnt de map Foto's.

Een nieuwe map tover je via dit menu op je scherm.

Door te spelen met de plus- en mintekens heb je in geen tijd een overzicht van je bestanden.

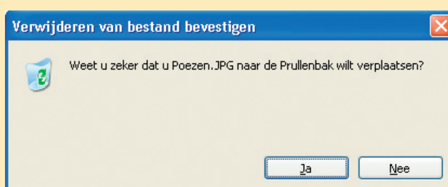
Slepen en verwijderen

Nu gaan we onze nieuwe map Foto's vullen met beelden. In onze map Test staan al een paar beeldbestanden. We nemen één van de beeldbestanden, met de naam 'closeup' vast. Dat doen we door er met de muisaanwijzer op te klikken en de muisknop ingedrukt te houden. Je beweegt die muisaanwijzer dan naar de map **FOTO'S**. Zodra de map Foto's van kleur verandert, kan je de muisknop loslaten zodat je geselecteerde bestand verplaatst wordt naar de map Foto's. Deze bewerking noemen we slepen.

Door te slepen zet je alle bestanden op de plek waar ze volgens jou thuishoren.

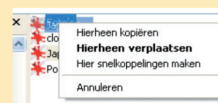
Stel nu dat je een bepaald bestand kwijt wil. Dan selecteer je het bestand dat je wil verwijderen door een klik erop. Dan druk je op de **DELETE**-toets op je toetsenbord. Windows Verkenner vraagt je voor alle zekerheid toch nog een keer of je wel overtuigd bent dat je dit bestand wil verwijderen. Als dat zo is, druk je op **JA**.

Ben je zeker dat je dit bestand wil verwijderen? Druk dan op ja.

Oeps, heb je je vergist en wou je dat bestand eigenlijk toch niet kwijt? Geen nood. Met deze truc ben je zo uit de problemen. Klik even in het menu **BEWERKEN** op **VERWIJDEREN ONGEDAAN MAKEN**. Meteen staat alles weer waar het stond.

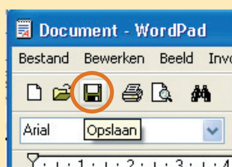
Wil je de bestanden niet verplaatsen maar wel kopiëren zodat het bewuste bestand ook blijft staan waar het eerst stond? Dat doe je op dezelfde manier als bij kopiëren. Alleen moet je nu niet je linkermuisknop indrukken maar wel de rechtermuisknop. Zodra je die rechtermuisknop loslaat boven de map waarheen je je bestand wil kopiëren, verschijnt er een snelmenuutje op je scherm. Daarin kies je voor de optie **HIERHEEN KOPIËREN**.

Ga met je muisaanwijzer naar de optie Hierheen kopiëren.

Opslaan als

Als je 's avonds je computer uitzet, gaat alles wat je niet hebt bewaard verloren. Het is nogal logisch dat je daar niet al te gelukkig mee zou zijn, dus gaan we nu even bekijken hoe we dat aanpakken, dat opslaan. Hiervoor maken we nog een keertje gebruik van het programma WordPad dat je altijd in Windows terugvindt. Het principe van opslaan werkt in de meeste programma's op dezelfde manier. We openen dus het programma WordPad en tikken daar een tekstje in. Om het te bewaren klikken we op de knop met een disketje op.

De knop met het disketje op zorgt ervoor dat je je bestanden keurig kan bewaren.

Zodra je op die knop hebt gedrukt, opent zich het dialoogvenster **Opslaan als**. Daarin kan je een naam geven aan je document. WordPad verzint zelf al een naam, maar als je liever iets anders wil, vul je dat in in het vakje achter **Bestandsnaam**. WordPad stelt ook standaard voor om je bestanden te bewaren in de map **Mijn documenten**. Eigenlijk best handig, want zo weet je altijd waar je moet gaan zoeken. Natuurlijk kan je in deze map ook submappen aanmaken. Wil je een bestaande map openen, dan doe je dat door er op te dubbelklikken. Wil je mappen zien die hoger in de structuur zitten, dan moet je in het **Opslaan als**-venster klikken op de knop met de gele map en het pijltje. Om echt op te slaan, klik je natuurlijk nog een keer op de knop **Opslaan**.
Hoe vinden we nu de volgende dag een bestand terug dat we hebben bewaard op onze computer? Daarvoor open je allereerst het programma waarmee je dat bestand hebt aangemaakt. Dan klik je in de knoppenbalk linksboven op de knop met de openstaande gele map.

Een druk op de knop met de gele openstaande map zorgt ervoor dat je een reeds bestaand document opnieuw kan openen.

Er bestaat overigens ook een andere manier om een document te openen. Daarvoor ga je naar het menu **Bestand** en daar kies je voor **Openen**. Met de verschillende knoppen links in de balk en met de knop met het mapje met het pijltje kan je naar de juiste map navigeren. Zodra je het bestand hebt gevonden dat je wil openen, klik je erop met je linkermuisknop en daarna klik je op **Openen**.

Afmelden of uitschakelen

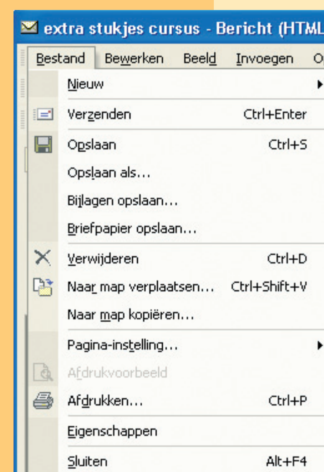
Vooraleer je 's avonds gaat slapen, moet je natuurlijk je computer uitzetten. Dat doe je niet zomaar door op de aan-uitknop te duwen. Als je dat zou doen, zou het op een goeie dag wel eens serieus verkeerd kunnen aflopen. Een computer is een complex werkende machine, die zelfs als jij er niks mee doet, nog altijd bezig is met rekenen. Al is het maar om het beeld op je scherm te tonen. Als je hem midden in zo'n taak zijn elektriciteit zou ontnemen, dan is het mogelijk dat sommige systeembestanden beschadigd worden waardoor je pc op de duur helemaal dienst zou kunnen weigeren. We vertellen je dus hier hoe je het afzetten best aanpakt om zo lang mogelijk goeie vrienden met je pc te blijven.
Vooraleer je de machine afzet, moet je eerst nog je besturingssysteem – Windows dus – naar bed sturen. Dat doe je, echt waar, met een druk op de **Start**-knop, links onderaan je scherm. Daarna druk je op **Afsluiten** (Windows XP Professional) of **Uitschakelen** (Windows XP Home). Je krijgt nu op je scherm drie mogelijkheden geserveerd: Slaapstand, Uitschakelen, en Opnieuw opstarten. Druk dan maar op **Uitschakelen** en even later zet je trouwe vriend zichzelf uit. Sommige modellen moet je nog met de hand uitzetten, nadat je pc daartoe het sein heeft gegeven. Dan verschijnt de tekst **U kan nu de computer uitschakelen** op je scherm. Je computer staat nu uit en jij kan ook gaan slapen...

Dankzij dit schermpje kan je je computer op een veilige manier uitzetten.

Nog sneller met toetsen

Na een tijdje zal je misschien wel heel snel en handig weg kunnen met de muis, maar wedden dat het nóg sneller kan met de toetsen? Een heleboel van de opdrachten die je met de muis kan geven, kan je net zo goed met toetsencombinaties doorgeven aan je pc. Er zijn er ontzettend veel, en we geven je hier alvast een kleine selectie.
Wat dacht je bijvoorbeeld van de combinatie **shift + F10**? Dan krijg je hetzelfde te zien als wanneer je met je rechtermuistoets zou klikken. Een snelmenu met andere woorden. Hou je de **Ctrl**-toets ingedrukt samen met de **Esc**-toets, dan krijg je het Startmenu op je scherm te zien. Ook als je op de Windows-toets op je toetsenbord drukt, krijg je datzelfde Startmenu te zien.
Maar ook met de **Alt**-toets is heel wat mogelijk. Druk je op **Alt + Tab**, dan verschijnt er een klein dialoogvenster van de programma's en mappen die open staan. Als je dan nog een keer op de **Tab**-toets duwt, verspring je telkens naar het volgende programma. Laat je dan de **Alt**-toets los, dan komt dat programma op de voorgrond. Als je op **Alt + F4** drukt, dan sluit je het actieve venster. Kies je voor **Alt** en druk je tegelijkertijd op de **spatiebalk** en de letter **N** dan minimaliseer je het actieve venster. Met **Alt + X** maximaliseer je het actieve venster.
Niet eenvoudig om te onthouden, al die sneltoetsen? Gebruik gewoon enkele die je vaak van pas kunnen komen, en leer er gaandeweg een paar bij. Je zal zien dat je na een tijdje iedereen verwonderd doet staan door wat je allemaal uithaalt met je toetsenbord. Overigens geeft Windows je overal geheugensteuntjes mee. Klik maar eens op een menuutje en je zal zien dat er achter een heleboel opdrachten staat wat de overeenkomstige toetsencombinatie is.

Windows zorgt op onverwachte plaatsen voor geheugensteuntjes...

— Marian Kin —